

Slovensko po prezidentských voľbách

02.Června 2009 Peter Spáč

Prezidentské voľby konané v marci a v apríli zahájili na Slovensku volebný rok 2009, počas ktorého sa uskutočnia ešte ďalšie dvojice voľby. Na jednej strane síce došlo k očakávanému víťazstvu súčasného prezidenta Ivana Gašparoviča, podporovaného vládnym Ficovým Smerom a Slotovou SNS, avšak výsledok opozičnej kandidátky Ivety Radičovej dáva priestor pre zamyslenie sa nad dopadmi výsledkov týchto volieb.

V prvom rade voľby spochybnili v rámci prieskumov verejnej mienky dlhodobo prezentovanú dominanciu popularity vládnych strán nad opozíciou. Hoci obaja hlavní favoriti, Gašparovič aj Radičová, formálne vystupovali ako občianski kandidáti a usilovali sa o zisk podpory naprieč straníckym spektrom, koalíčno-opozičný rozmer volieb bol zrejmý. Krátko pred prvým kolom volieb boli zverejnené dva prieskumy. Kým podľa štátneho ÚVVM mal Gašparovič v prvom kole vyhrať s vyše 22 % náskokom a v druhom kole poraziť Radičovú v pomere 61:39, výskum súkromnej agentúry MVK predpovedal podporu kandidátov omnoho presnejšie. Výsledky volieb tak prispeli k podpore názorov, dlhodobejšie upodozrievajúcich štátny ÚVVM z úpravy svojich prieskumov v prospech vládnych strán, predovšetkým Smeru.

Pre určenie dôsledkov prezidentských volieb na slovenský stranícky systém sa ako vhodné javí vyselektovať tie parlamentné strany, u ktorých žiadne zásadnejšie dopady nemožno očakávať. K nim možno radiť vládne HZDS, ktoré ako jediné z koalície pre osobné spory odmietlo podporiť Gašparoviča a postavilo svojho kandidáta, avšak s marginálnym výsledkom. Prevažná časť voličov hnutia pritom volila práve Gašparoviča, keďže ten až do roku 2002 zastával dlhodobo post podpredsedu HZDS. Do kategórie „nezasiahnutých“ strán patria i opozičné KDĽK a SMK, ktoré síce vo voľbách podporili nominantku Dzurindovej SDKÚ Radičovú, avšak s jej porážkou možno túto záležitosť z ich pohľadu považovať za uzavretú.

Loajálny prezident

Smer, ako najsilnejšia vládna strana, si víťazstvom Gašparoviča minimálne do parlamentných volieb 2010 zaistil zvolenie prezidenta lojálneho k jeho politike, ktorý mu nebude robiť prekážky v zákonodarnom procese. Pravdepodobná pokračujúca pasivita Gašparoviča na prezidentskom poste zaisťuje premiérovi Ficovi naďalej faktické postavenie slovenského politického predstaviteľa čísla jedna, čo by naopak zvolenie Radičovej mohlo vo viacerých ohľadoch narúšať.

SNS si na prezidentských voľbách úspešne otestovala využitie silnej nacionalistickej rétoriky, ktorá u istej časti slovenskej verejnosti naďalej nachádza značnú podporu. Slotova strana k tomu využila výsledky prvého kola prezidentských volieb, v ktorých Radičová okrem Bratislavy a Košíc dokázala zvíťaziť iba na južnom Slovensku, teda v oblastiach koncentrácie maďarskej menšiny. Pred druhým kolom tak SNS spustila agresívnu kampaň, v ktorej využila kombináciu nacionalizmu namiereného proti maďarskej menšine a všeobecne rozšíreného antagonizmu menej vyspelých slovenských

regiónov proti „bohatej“ Bratislave. Vzhľadom na úspešnosť tejto taktiky možno od národnárov očakávať obdobnú kampaň i pred parlamentnými voľbami v roku 2010. K podpore tohto argumentu slúži fakt, že pred slovenskými voľbami sa konajú voľby maďarské s očakávaným výrazným víťazstvom Orbánovho FIDESZu, ktorý SNS často obviňuje zo snáh narušiť integritu Slovenska.

Pre SDKÚ, ktorá Radičovú nominovala, otvorili prezidentské voľby otázku prípadnej zmeny na jej vedúcom poste, keďže jej súčasný predseda Dzurinda je dlhodobo najnepopulárnejším slovenským politikom a do istej miery tak blokuje možnosť zisku nových voličov. Iveta Radičová totiž preukázateľne prispela k navýšeniu preferencií svojej strany, keďže v čase prezidentských volieb stúpila podpora SDKÚ z 12,5 na 18 percent, kým značný pokles zaznamenal práve Smer (prieskum však štátny ÚVVM odmietol zverejniť). Nemožno síce vylúčiť náhodnosť tohto javu, avšak v predošlých prezidentských voľbách kandidatúra Eduarda Kukana sa na podpore SDKÚ žiadnym spôsobom nepremietla. Otázkou však je, či samotná SDKÚ je ochotná podstúpiť takúto zmenu vo svojom vedení, keďže Dzurinda už avizoval svoju snahu byť naďalej volebným lídrom.

Celkovo slovenské prezidentské voľby priniesli predovšetkým tri poznatky, a to nižšiu prevahu v preferenciách vládnych strán nad opozíciou, naďalej použiteľnú nacionalistickú rétoriku a vzostupný potenciál stredo-pravej SDKÚ prostredníctvom osoby Ivety Radičovej. Bude pritom zaujímavé sledovať ďalší vývoj týchto trendov s horizontom parlamentných volieb v roku 2010.

Slovenská prezidentská kandidátka Iveta Radičová